

Lackner László

MIT ŐRIZ A GÖCSEJI MÚZEUM '56-RÓL?

Ismeretlen fotók kerültek elő a forradalom idejéből

Az intézmény Zalaegerszeg központjában, az 1890-ben takarékpénztárnak épített, szép eklektikus épületben működik. Kiemelkedően érdekes látnivalója a Központok a Zala mentén címet viselő, gazdagon illusztrált kiállítás, amely a megye egyes történeti korszakokban fontos közigazgatási, gazdasági és kulturális szerepet betöltő településeinek életét mutatja be, az őskortól a közelmúltig. (Zalalövő, Zalavár, Zalaegerszeg ...)

Másik rangos állandó tárlata válogatás a zalai származású, Kossuth-díjas szobrászművész, Kisfaludi Strobl Zsigmond hagyatékából.

Dr. Vándor László másfél évtizede tölti be a Zala megyei múzeumi szervezet igazgatói tisztét. Sikeres munkát végzett, megbecsült elődök – dr. Szentmihályi Imre és dr. Németh József egykori igazgatók – tevékenységét folytatva. Az ő nevéhez kötődik többek között a megújított zalalövői római kori kiállítás, az egervári reneszánsz várkastély történetét bemutató tárlat, és a zalavári, egykori Szent István kápolna rekonstruált megépítése, az M7-M70-es autópálya nyomvonalán végzett értékes régészeti leletmentés.

A múzeum, az általánosan szokásos dokumentumok és tárgyak mellett gyűjtötte (gyűjti) az 1956-os forradalomhoz kötődő emlékeket is. Arra voltunk kíváncsiak, hogy miként készült a múzeum az 50. évforduló megünneplésére.

- Évtizedek óta folyamatos a forradalommal kapcsolatos emlékek számbavétele, igyekeztünk felkutatni minden lehetséges korabeli kelléket, dokumentumot, plakátot, fotóanyagot, ez utóbbiak illusztrációs értéke ma már rendkívüli módon felértékelődött – mondja Vándor László. – Az ötvenes évek tárgyi relikviái közül is ki kell emelnem a katonai felszerelések és eszközök gazdag anyagát, elmondhatom, hogy a forradalmi napok szinte teljes arzenálja rendelkezésünkre áll, természetesen hatástalanítva. Egyik kiemelt programunk az az átfogó kiállítás, amelyet az időszak kiállítóteremben építettünk fel, „...mindenki szem a láncban...” címmel. A mottó: Így éltünk az 50-es években. Igyekeztünk a legteljesebben megidézni annak a letűnt, a fiatalok számára ma már elképzelhetetlen ember-idegen világnak a hangulatát, sok-sok képpel, szemléltető eszközökkel és enteriőr berendezésével. Díszletszerűen összeállítottunk egy korabeli pártirodát, hatalmas Sztálin, Lenin és Rákosi képpel. A helyszínen őrködik egy ÁVH-egyenruhás katona-bábu is, és mindezek felett egy hatalmas transzparenst: „Itt csak az fog történni, amit a kommunista párt akar!” felirat díszleleg.

Berendeztünk egy korabeli zalaegerszegi utcát, hirdetőoszloppal és plakátokkal, előtte babakocsit toló, sétáló fiatal pár, aztán egy általános iskolai életkép úttörővel, bemutatjuk a Zala Bútorgyár első termékét, egy hálószoba bútort, körülötte a játékipar korabeli választéka.

A ruhagyár volt Zalaegerszeg első nagy könnyűipari létesítménye, hatalmas varró szalagokkal. A tömegtermelés kezdetét szeretnénk ezzel láttatni. Itt jegyzem meg, hogy nemrég kimentünk és felkerestük a leállított, pusztulófélben lévő gyár légópincéjét, még mindig ott voltak az 50-es években elhelyezett védőfelszerelések: gázálcok, védőruhák. Nekünk fontos, megőrzendő értékek.

Külön szekciót szenteltünk azoknak a zalai eredetű emléktárgyaknak, amelyeket szocialista brigádok, lelkes magánemberek készítettek Sztálin és Rákosi születésnapjára.

Természetesen a kiállítás tető- és végpontja az 1956-os forradalom országos, és helyi eseményeinek bemutatása. Ehhez megfelelő fotóanyagot, filmhíradó-részleteket és számítógépről leihívható dokumentumokat kínálunk a látogatóknak. Kuriózum egy váratlanul előkerült fotóanyag képeinek nyilvános bemutatása. Az történt, hogy a Göcseji Falumúzeum egyik portáján, a torkos pajtában előkészítették restaurálásra a kollégák a hajdinamorzsó gépet. Szétszedték és a belsőjéből meglepetésre, papírba tekerve egy kis csomag került elő, amiben 4 tekercs filmet és 18 darab kisméretű fotót találtunk. Ma már tudjuk, hogy dr. Szentmihályi Imre, a múzeum akkori igazgatója készítette, a Budapesti Munkástanács által meghirdetett decemberi sztrájk és tüntetés eseményeiről, Zalaegerszegen. Tudjuk, hogy akkoriban több postást is letartóztattak, mert részt vettek a mozgósításban.

A tüntetés a Csány-szobornál kezdődött, onnét a karhatalmisták a tömeget kiszorították, a belváros felé, végül könnygáz gránátokkal oszlatták föl a megmozdulást. A fotókon nagy tömeg, orosz tankok, Csepel teherautók és oroszokat hazaküldő feliratok láthatók. A filmanyag rendkívül rossz minőségű volt, érthető, hisz a pajta hőmérséklet-ingadozása és nyirkos levegője ötven év alatt jelentősen károsította az emulziót. Pályázati pénzezből sikerült restauráltatnunk és digitálisan is rögzíttetnünk az előkerült filmeket.

- Miből lehetett tudni, hogy dr. Szentmihályi készítette a képeket?

- Abból, hogy a szerző a politikailag semleges témájú képeket a pozitívok közül a múzeum részére archiválta, a film negatívja alapján ezt pontosan rekonstruálni tudtuk. Akkor készült az Ady mozi építéséről őrzött képünk, és más város-

képek. Megjegyzem még, hogy a kiállítás tervezője Béres Katalin, kivitelezője Varju András.

- Megjelentettek erről az időszakról egy könyvet is.

- Igen. *Sívó évek alján* címmel közreadtunk egy visszaemlékező kötetet az ötvenes évekről, az írások többsége az ötvenhatos forradalom eseményeire fut ki. Valamennyi szerző kötődik, kötődött a városhoz. Hét életút, hét emberi sors a történelem szorításában. Dokumentumértékén túl néhány szerző avatott tolla szépírói erényeket csillant meg, dr. Czeglédy Edit és dr. Marx Gyula írására külön felhívnom a figyelmet.

Plakátok és konyhai enteriőr az 50-es évekből